

Osnovna škola „Đuro Ester“

Trg slobode 5

Koprivnica

**PROTOKOL POSTUPANJA
U SLUČAJU SUMNJE I/ILI SAZNANJA O SEKSUALNOM
NASILJU**

Koprivnica, rujan 2026.

UVOD

Seksualno nasilje je bilo koji seksualni čin, pokušaj ostvarivanja seksualnog čina, neželjeni seksualni komentar ili prijedlog koji je usmjeren protiv osobe i njezine seksualnosti, a koji može počinuti druga osoba bez obzira na odnos sa žrtvom ili stanjem u kojem se nalaze. Karakterizira ga uporaba sile, prijetnje ili ucjene za ugrožavanje dobrobiti i/ili života same žrtve ili njoj bliskih osoba (WHO, 2002.). Seksualnim nasiljem smatra se čin moći i kontrole, iskazan na seksualan način, koji je neželjen, za koji nije dan pristanak ili nije dan slobodno i svjesno. Čin može biti vizualan, verbalan i/ili fizički, koji je osoba doživjela (tijekom ili kasnije) kao prijetnju, poniženje, povredu i/ili napad. Može, a ne mora, uključivati prijetnju, prisilu (Mamula i Popadić, 2018). Svjetska zdravstvena organizacija (Svjetska zdravstvena organizacija, 2003) seksualno zlostavljanje djece definira kao uključivanje djeteta u seksualnu aktivnost koju ono u potpunosti ne razumije, za koju ne može dati pristanak ili za koju dijete nije razvojno pripremljeno, te koja predstavlja kršenje zakona ili društvenih tabua. Seksualno zlostavljanje djeteta može počinuti odrasla osoba ili drugo dijete (djeca), koje zbog svoje dobi ili stupnja razvoja ima odgovornost za dijete, povjerenje djeteta ili moć nad djetetom. Prema podacima Vijeća Europe (2003) jedno od petero djece će do 18. godine života doživjeti neki oblik seksualnog nasilja. Većina žrtava seksualnog nasilja nikad ne prijavi preživljeno nasilje, niti neposredno, niti s odgodom.

Osnovne kategorije seksualnog nasilja su:

- a) seksualno uznemiravanje i/ili napastovanje
- b) seksualno zlostavljanje i/ili prisilne spolne radnje
- c) silovanje
- d) ostali oblici

Seksualno (spolno) uznemiravanje odnosi se na neželjena seksualna ponašanja, koja ne uključuju nužno fizički dodir, a koja osobu dovode u neugodan i ponižavajući položaj i/ili izazivaju osjećaj srama. Uključuje različita ponašanja, verbalna, neverbalna i/ili fizička, u rasponu od neželjenih seksualnih komentara, opaski o tijelu, izgledu i seksualnosti, preko neželjenih prijedloga seksualne prirode i neprikladne seksualne pažnje, do neželjenih fizičkih dodira (isključeni dodiri po intimnim dijelovima tijela).

Seksualno zlostavljanje odnosi se na neželjena seksualna ponašanja, za koja osoba nije dala pristanak, a uključuje različite oblike seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja, uključujući i ponašanja utemeljena na zlouporabi ranjivog položaja, povjerenja, razlike u moći. Primjeri takvih oblika seksualnog nasilja su dodirivanje po intimnim dijelovima tijela, upoznavanje djece s pornografijom, zlouporaba snimki spolno eksplicitnog sadržaja, prisiljavanje žrtve da gleda dok počinitelj masturbira.

Silovanje se odnosi na vaginalnu, analnu i/ili oralnu penetraciju žrtve muškim spolnim organom, drugim dijelovima tijela i/ili objektima.

Ostali oblici odnose se na različite oblike seksualnog nasilja kao što su prisilni dječji brakovi, prisilan pobačaj i/ili prisilna trudnoća, trgovanje ženama i djevojčicama radi prisilne prostitucije i/ili pornografije, te sustavno seksualno nasilje u oružanim konfliktima, tradicionalne štetne prakse (poput sakaćenja ženskih spolnih organa) i kazne za rodnu transgresiju.

ULOGA ŠKOLE I CILJ PROTOKOLA

Odgojno-obrazovni djelatnici su obvezni skrbiti o ostvarivanju prava učenika u slučajevima svih oblika nasilja, senzibilizirati se na pojavu seksualnog nasilja koje doživljavaju maloljetne osobe te poduzeti odgovarajuće mjere radi otkrivanja i prijavljivanja djela seksualnog nasilja relevantnim institucijama koje pružaju pomoć žrtvama seksualnog nasilja.

KORACI POSTUPANJA

1. Odmah poduzeti sve mjere da se zaustavi i prekine aktualno nasilno ponašanje prema učeniku.
Ukoliko se radi o događaju seksualnog napastovanja, zlostavljanja, prisilne spolne radnje ili silovanja koji se upravo dogodio, žrtvi je potrebno bez odgode pružiti odgovarajuću pomoć i zaštitu, odnosno pozvati hitnu medicinsku službu.
2. Stručni suradnik će obaviti razgovor s učenikom. Razgovor je potrebno provesti na smiren način u sigurnom okruženju, vodeći računa da se učenik ne ispituje i da mu se ne postavljaju sugestivna pitanja, već na smiren način dopustiti učenik da samostalno opiše događaj na način i u opsegu kako to sam/a želi. Tijekom razgovora potrebno je upoznati učenika, na njemu/njoj razumljiv način s daljnjim postupanjem, osobito o tome da je Škola dužna prijaviti nasilje nadležnim tijelima i o daljnjim očekivanim procedurama.
3. Djelatnici Škole vode računa da se učenik o događaju ne izjašnjava više puta (po mogućnosti ograničiti razgovor na jedan). Važno je izbjeći veći broj razgovora s različitim osobama odnosno višekratno ispitivanje djeteta u školi.
4. Po saznanju informacije iz koje proizlazi sumnja da je učenik doživio seksualno nasilje ili uznemiravanje (u Školi ili izvan nje), dužnost djelatnika odgojno-obrazovne ustanove je bez odgode obavijestiti ravnatelja koji je dužan o sumnji na kazneno djelo obavijestiti Zavod za socijalni rad i policiju.
5. O samom događaju ravnatelj je dužan žurno obavijestiti:
 - a. roditelje/skrbnike djeteta
 - b. nadležni Zavod za socijalni rad
 - c. u slučaju ako su roditelji/skrbnici nedostupni ili postoji sumnja na zlostavljanje od strane istih, obavijestit će se Zavod za socijalni rad
 - d. policiju ili Državno odvjetništvo RH
 - e. ako postoje vidljive ozljede ili uznemirenost, poduzeti mjere radi pružanja hitne medicinske pomoći

- f. ukoliko se seksualno nasilje dogodilo u školi obavijestiti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih putem online obrasca za prijavu nasilnog ponašanja koji je dostupan na mrežnim stranicama Ministarstva što žurnije, a najkasnije u roku do 7 dana
- g. obavijestiti pravobraniteljicu za djecu
- h. obavijestiti pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom (ako je žrtva osoba s teškoćama u razvoju)
- i. obavijestiti nadležnog školskog liječnika.

6. Odgojno-obrazovni djelatnik koji vodi razgovor dužan je upoznati žrtvu i njezine roditelje s mogućnostima izvaninstitucionalne ili institucionalne pomoći i potpore. U slučaju teškog oblika i intenziteta nasilja ili uznemiravanja ravnatelj škole može zatražiti od Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih potrebnu stručnu psihološku ili socijalno/pedagoško/psihološku pomoć.

7. Ako je počinitelj seksualnog nasilja djelatnik škole potrebno je obavijestiti policiju i/ili državno odvjetništvo i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih te poduzeti mjere sukladno disciplinskoj odgovornosti počinitelja.

8. Ako je vršitelj seksualnog nasilja drugi učenik i/ili više njih, stručni suradnici će osigurati provedbu savjetovanja za sve uključene sudionike. Neophodno je ukazati učeniku na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja. Tijekom razgovora posebno obratiti pozornost iznosi li učenik neke okolnosti koje bi ukazivale da je i sam žrtva zanemarivanja ili zlostavljanja u svojoj obitelji ili izvan nje, u kojem slučaju će se odmah izvijestiti Zavod za socijalni rad.

Potrebno je pozvati roditelje/skrbnike učenika koji je počinio nasilje, upoznati ih s događajem, kao i s neprihvatljivošću i štetnošću takvog ponašanja, savjetovati ih s ciljem promjene takvog ponašanja djeteta, te ih uputiti na uključivanje u savjetovanje ili stručnu pomoć. Učenika, na njemu razumljiv i prilagođen način i roditelje obavijestiti o obvezi prijave nadležnom područnom uredu Zavoda, policiji ili nadležnom državnom odvjetništvu te očekivanim procedurama.

9. O poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama, učitelj, razrednik i /ili stručni suradnik uključeni u koordiniranje aktivnosti u slučaju seksualnog nasilja vode službene zabilješke koje će se dostaviti na zahtjev drugim nadležnim tijelima.

10. Tijekom cijelog postupka voditi računa o zaštiti privatnosti učenika.

Pripremila: Valentina Galinec, mag. psihologije *Galinec*

Predsjednik školskog odbora: Mihael Kivač, učitelj glazbene kulture *Mi Kivač*

Ravnateljica: mr. Sanja Prelogović

